

Abstract til workshop- eller symposieoplæg/template for abstract/symposium presentation NORDYRK 2016 (beskrivelse/theme max. 300 ord/max 300 words)

Hvordan gjennomføre en litteraturgjennomgang av innovativ digitalisering for morgendagens skole.
-Fra yrkesfaglærerutdanning til klasserom og verksted

Jeg vil i Workshopen legge frem veien jeg har gått for å analysere fortiden for så å kunne forberede fremtiden. Nærmere bestemt hvordan jeg har jobbet med literature Review. Hvordan organisere søket, gjøre utvalg, finne synonymer og hva står jeg igjen med.

Kriteriene for litteraturen (søket) er å finne relevant litteratur som tar for seg hvilke digitale løsninger vi kan se for oss i morgendagens skole. En forutsetning for løsningene det søkes etter er at de er mulige å implementere, at de til en viss grad er utprøvd og at de passer inn i lærerutdanning for yrkesfag i en slik grad at det blir anvendbare i utøvelsen av læreryrket. De fleste som utdanner seg gjennom tilbudet er allerede i arbeid som lærere og vil kunne anvende det direkte.

Utdanningen er et nettbasert utdanningstilbud(online) for yrkesfaglærere innen teknologiske fag. Dette er fellesbetegnelse for utdanningsprogrammet (1) Bygg og anlegg (BA), (2) Elektrisitet og elektronikk (EF), (3) Teknisk og Industriell produksjon (TIP), (4) Service og Samferdsel (SS)

Litteraturen som søkes må vise forskning på løsninger som må kunne anvendes til online tilbudet og være eksemplarisk i forhold til den virksomheten lærerne står i.

Indsendes **senest d. 5. februar 2016** til / Please send at latest **February 5th** to Lisbeth Magnussen, NCE, limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Steinar Karstensen	Institution: (navn og land/name and country): Norge
E-mailadresse / E-mail: Steinar.karstensen@hioa.no	
Abstracttittel / Title of abstract: Hvordan gjennomføre en litteraturgjennomgang av innovativ digitalisering for morgendagens skole. -Fra yrkesfaglærerutdanning til klasserom og verksted	
Baggrund og motivation / Background and reasons: Hensikten er å fortsette utviklingsarbeidet rundt det nettbaserte tilbudet. Dette gjøres i første omgang ved å orientere seg om hva som allerede finnes av forskning på område. Ved å analysere resultater kan det bidra til å komme med løsninger som vil kunne fungere i morgendagens skole både med hensyn på gjennomføringen av tilbudet og som en kompetanse for studentene.	
Problemformulering / Problem definition: Forskningsspørsmål / Research questions: Hva er digitale løsninger for morgendagens skole i yrkesfag?	
Metode – teoretisk ramme og dataindsamlingsmetode / Method - theoretical framework and data collection method: Literature Review	
Konklusjoner, forventet udbytte og resultater / Conclusions, expected outcome and results: Forventet utbytte for workshop er å vise frem et eksempel på hvordan det er å jobbe med litteraturgjennomgang på en systematisk måte for å finne forskning på digitale løsninger som ville være anvendbare i morgendagens skole.	

Ved å finne de gode digitale løsningene for så å prøve dem ut i praksis på et senere tidspunkt vil kunne bidra til å få en mer digital kompetanse blant lærerne. Dette vil igjen vil kunne bidra til en rikere digital skolehverdag for elevene. I henhold til IKT senteret(nasjonalt senter for ikt i Norge) Er det en stor utfordring at lærerne ikke innehar og legger opp til en digital hverdag.

Nøgleord / Keywords (3-5):

Literature Review, Online, digitization, ICT

Planlægger du at indsende et paper? / Do you expect to send a paper too?

No

**Abstract til workshop- eller symposieoplæg/template for
abstract/symposium presentation NORDYRK 2016
(beskrivelse/theme max. 300 ord/max 300 words)**

Indsendes **senest d. 5. februar 2016** til / Please send at latest **February 5th** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Førstelektor Klara Rokkones Universitetslektor Berit Stjern Førsteamanuensis Åse Strand Førsteamanuensis Britt Karin Utvær	Institution: (navn og land/name and country): NTNU, Norge
E-mailadresse / E-mail: klara.rokkones@plu.ntnu.no berit.stjern@hist.no ase.strand@hist.no britt.karin.utvar@plu.ntnu.no	
Abstracttitel / Title of abstract: Yrkespraksis i yrkesfaglærerutdanningen: En kartlegging av studentenes erfaringer	
Baggrund og motivation / Background and reasons: Treårig yrkesfaglærerutdanningen (bachelor) ved NTNU ble etablert i 2007 og er i dag et studietilbud som tilbys ved to utdanningsinstitusjoner i Norge. I følge Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanningen (2013) skal studentene i løpet av studietiden ha 60 dagers veiledet yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet. Den yrkesfaglige praksisen, så vel som den pedagogiske, skal inngå som en integrert del av profesjonsfaget og yrkesfaget som tilsammen utgjør de faglige komponentene som inngår i utdanningen. I følge forskriften må praksisen være relevant i forhold til krav som stilles til profesjons- og yrkesutøvelsen, noe som igjen er tett knyttet opp til fag- og yrkesopplæring. Til nå kan vi i liten grad dokumentere hvilken betydning yrkespraksisen har for studenter i utdanningen. Hensikten med denne studien er derfor å kartlegge studentenes erfaringer av yrkespraksis for å danne et bedre grunnlag for å videreutvikle denne delen av studiet og sikre at den er i samsvar med studiets formål.	
Problemformulering / Problem definition: Forskningsspørsmål / Research questions: Følgende problemstillinger belyses: (1) <i>Hvilke erfaringer har studentene knyttet til veiledning, sammenheng mellom studiets faglige komponenter og relevans i yrkespraksis?</i> og (2) <i>Hvilken betydning har disse erfaringene for studentenes læring?</i>	
Metode – teoretisk ramme og dataindsamlingsmetode / Method - theoretical framework and data collection method: Datamaterialet i studien er samlet inn gjennom årlige studentevalueringer siden studiets oppstart. Evalueringene er gjennomført på læringsplattformen It's learning ved slutten av 2. semester hvert studieår i perioden 2008-2015. 240	

studenter har svart på en, to eller tre undersøkelser, alt etter hvor de er i studieløpet. Til sammen har 490 svar blitt gitt. I analysen benyttes både en kvantitativ og en kvalitativ tilnærming.

Sentrale begrep i studien er veiledning, integritet, relevans og læring. For å belyse disse begrepene vil vi bruke litteratur fra Skagen (2012), Handal og Lauvås (2014), Hiim og Hippe (2001) og Illeris (2012). I tillegg støtter vi oss til sentrale styringsdokumenter og tidligere forskning.

Konklusjoner, forventet udbytte og resultater / Conclusions, expected outcome and results:

Studien vil gi innsikt i studentenes erfaringer av yrkespraksis, kunnskap som er viktig for å videreutvikle en helhetlig og integrert yrkesfaglærerutdanningen.

Nøgleord / Keywords (3-5):

Yrkespraksis, yrkesfaglærerutdanning, relevans, veiledning, læring

Planligger du at indsende et paper? / Do you expect to send a paper too?

Ja

Skabelon til paper/paper template - NORDYRK 2016 (omfang 3-5 A4-sider/max 2000 words /13.000 units incl.)

Indsendes **senest d. 4. april 2016** til / Please send at latest **April 4^t** to Lisbeth Magnussen, NCE,
limg@phmetropol.dk

Navn / Name: Førstelektor Klara Rokkones Universitetslektor Berit Stjern Førsteamanuensis Åse Strand Førsteamanuensis Britt Karin Utvær	Institution (navn og land/name and country): NTNU, Norge
E-mailadresse / E-mail: klara.rokkones@plu.ntnu.no berit.stjern@hist.no ase.strand@hist.no britt.karin.utvar@plu.ntnu.no	
Titel på paper / Paper title: Yrkespraksis i yrkesfaglærerutdanningen: En kartlegging av studentenes erfaringer	
Abstract (max 300 words): Treårig yrkesfaglærerutdanningen ved NTNU ble etablert i 2007 og er i dag et studietilbud som tilbys ved to utdanningsinstitusjoner i Norge. I følge Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanningen (2013) skal studentene i løpet av studietiden ha 60 dagers veiledet yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet. Den yrkesfaglige praksisen, så vel som den pedagogiske, skal inngå som en integrert del av profesjonsfaget og yrkesfaget som tilsammen utgjør de faglige komponentene som inngår i utdanningen. I følge forskriften må praksisen være relevant i forhold til krav som stilles til profesjons- og yrkesutøvelsen, noe som igjen er tett knyttet opp til fag- og yrkesopplæring. Til nå kan vi i liten grad dokumentere hvilken betydning yrkespraksisen har for studenter i utdanningen. Hensikten med denne studien er derfor å kartlegge studentenes erfaringer av yrkespraksis for å danne et bedre grunnlag for å videreutvikle denne delen av studiet og sikre at den er i samsvar med studiets formål. Følgende problemstillinger belyses: (1) <i>Hvilke erfaringer har studentene knyttet til veiledning, relevans og sammenheng mellom studiets faglige komponenter i yrkespraksis?</i> (2) <i>Hvilken betydning har disse erfaringene for studentenes læring?</i> Datamaterialet i studien er samlet inn gjennom årlige studentevalueringer siden studiets oppstart. Evalueringene er gjennomført på læringsplattformen It's learning ved slutten av 2. semester hvert studieår i perioden 2008-2015. 240 aktive studenter har svart på en, to eller tre undersøkelser, alt etter hvor langt de er kommet i sitt studieløp. Til sammen har 490 svar blitt gitt. I analysen benyttes både en kvantitativ og en kvalitativ tilnærming. Sentrale begrep i studien er læring, veiledning, relevans og sammenheng mellom studiets ulike komponenter. Studien vil gi innsikt i studentenes erfaringer av yrkespraksis, kunnskap som er viktig for å bidra til å videreutvikle en helhetlig og integrert yrkesfaglærerutdanningen.	

Referencer / Literature:

For å belyse disse begrepene vil vi bruke litteratur fra Skagen (2012), Tveiten (2006), Hiim og Hippe (2001) og Illeris (2012). I tillegg støtter vi oss til sentrale styringsdokumenter og tidligere forskning.

Nøgleord / Keywords (3-5):

Yrkespraksis, yrkesfaglærerutdanning, læring, relevans, veiledning

Introduksjon

Treårig yrkesfaglærerutdanningen ved NTNU ble etablert i 2007 og er i dag et studietilbud som tilbys ved to utdanningsinstitusjoner i Norge. I følge Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanningen (2013) skal studentene i løpet av studietiden ha 60 dagers veiledet yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet. Yrkesfaglig praksis har til hensikt at studentene skal bli kjent med yrkene som inngår i utdanningsprogrammet (bredde) og fordypning i eget yrke (dybde). Yrkespraksis kan organiseres i lengre praksisperioder eller i spredte praksisdager, men det er viktig at studenten får innsikt i det daglige arbeidet og yrkesprosesser på arbeidsplassen. Det vektlegges at yrkespraksis skal gi studentene et godt grunnlag for å undervise på de brede videregående trinn 1 (Vg1) tilbudene innenfor de ulike utdanningsprogrammene på yrkesfaglige utdanningsprogram. Den yrkesfaglige praksisen, så vel som den pedagogiske, skal inngå som en integrert del av profesjonsfaget og yrkesfaget som tilsammen utgjør de faglige komponentene som inngår i utdanningen. Erfaringer fra yrkespraksis knyttes således til studiets øvrige innhold og arbeidskrav. Praksisen skal være relevant i forhold til krav som stilles til profesjons- og yrkesutøvelsen (Kunnskapsdepartementet, 2013). Ved oppstarten av studiet ble studentene anbefalt å ha fire uker yrkespraksis i samme bedrift. Erfaringer og tilbakemeldinger fra studenter har vist at antall dager og uker i større grad bør tilpasses den enkelte student. I dag har de fleste studenter to uker i samme bedrift.

Det er nå snart ti år siden yrkesfaglærerutdanningen ble etablert, og vi kan i liten grad dokumentere hvilken betydning yrkespraksisen har for studentenes læring i studiet. Hensikten med denne studien er derfor å kartlegge studentenes erfaringer av yrkespraksis for å danne et bedre grunnlag for å videreutvikle denne delen av studiet og sikre at den er i samsvar med studiets formål.

Følgende problemstillinger belyses: (1) *Hvilke erfaringer har studentene knyttet til veiledning, relevans og sammenheng mellom studiets faglige komponenter i yrkespraksis?* (2) *Hvilken betydning har disse erfaringene for studentenes læring?*

Teori og tidligere forskning

Studentenes læring, læringsprosesser og læringsutbytte er sentrale begrep i all utdanning. Illeris (2012) definerer læring innenfor forskjellige betydninger. Han beskriver at læring kan henvises til resultatene av læringsprosessene og de psykiske prosessene som skjer hos den enkelte. Læring betegner slik det som er lært og de endringer som har funnet sted. Videre kan både læring og læringsprosesser henvises til samspillsprosesser mellom individer som er en direkte eller indirekte forutsetning for indre læringsprosesser. Ifølge Illeris (2012) kan læring i arbeidslivet i stor grad være snever og teoriløs uten at det kobles til større sammenhenger. I det moderne samfunnet bør det etableres læringsmessige sammenhenger på tvers av læringsrommene (Illeris, 2012). Som hjelp for å se disse sammenhengene er god veiledning vesentlig. Yrkespraksisen i yrkesfaglærerutdanningen skal være veiledet. Vi støtter oss til Tveiten (2006, s. 21) som definerer veiledning som en formell,

rasjonell og pedagogiske istandsettingsprosess som har til hensikt at fokuspersonenes mestringskompetanse styrkes gjennom en dialog basert på kunnskap og humanistiske verdier. I tillegg til god veiledning stiller det krav om relevans for profesjons- og yrkesutøvelsen. Yrkesrelevant kompetanse innebærer at innholdet må oppleves som meningsfullt og relevant for yrkesutøvelsen som yrkesfaglærer (Hiim, 2013). Forskningsbasert kunnskap om yrkes- og profesjonsutdanninger viser at relevans savnes for den praktiske yrkesutøvelsen (Hiim og Hippe, 2001). Forskning viser også at når studentene deltar og opplever helhet, sammenheng og relevans, fører dette til bedre læringsutbytte (Aamodt, Prøitz, Hovedhaugen og Stensaker, 2007). Utfordringen kan være å legge til rette for en helhetlig, sammenhengende læring som har grunnlag i et helhetlig flerdimensjonalt kunnskapsbegrep (Hiim, 2007).

Metode

Datamaterialet i studien er samlet inn gjennom årlige studentevalueringer siden studiets oppstart. Evalueringene er gjennomført på læringsplattformen It's learning ved slutten av 2. semester hvert studieår i perioden 2008-2015. 240 aktive studenter har svart på en, to eller tre undersøkelser, alt etter hvor langt de er kommet i sitt studieløp. Til sammen har 490 svar blitt gitt. I analysen benyttes både en kvantitativ og en kvalitativ tilnærming. De lukkede spørsmålene er stilt på en 6. punkts skala som strekker seg fra 1. «Helt uenig» til 6. «Helt enig». Et eksempelspørsmål er: «Yrkespraksisen min har vært relevant med tanke på å få relevant kompetanse og erfaring». De lukkede spørsmålene i studentevalueringen er analysert i SPSS (versjon 21). De åpne spørsmålene er kodet og kategorisert i meningsbærende enheter (Kvale og Brinkmann, 2009; Postholm og Jacobsen, 2011).

Funn

Med utgangspunkt i analysene er resultatdelen organisert i følgende kategorier: læring, veiledning, relevans og sammenheng mellom ulike komponenter. Først presenteres funn fra de åpne spørsmålene, deretter de lukkede.

Læring

Studenter peker på at yrkespraksisen har stor betydningen for å lære om forskjellige yrker innenfor sitt utdanningsprogram. De lærer om yrkenes egenart og arbeidsoperasjoner som de kan bruke i egen undervisning. Yrkespraksisen bidrar til å gjøre undervisningen mer praksisnær. Flere peker på at 20 dager i samme bedrift er for lenge. Arbeidsdagene oppleves som lange, og mye tid brukes til observasjon. Noen opplever at de er gratis medarbeidere for bedriften, noe som bidrar til demotivasjon og kjedsomhet. Studentene vil heller ha mulighet for kortere praksisperioder innenfor flere yrker. Til tross for at yrkespraksis betegnes som en super måte å lære på, påpeker noen i andre studieår at de er mett og lite motivert for yrkespraksis i tredje studieår. Studenter i tredje studieår svarer at yrkespraksis får stor betydning sett i ettertid. Yrkespraksisen må styrkes og organiseres bedre fordi den er svært viktig enten studentene liker det eller ikke. En til to uker på hver plass er passe.

Relevans

Studentene på første studieår sier at de opplever yrkespraksis som nyttig, de får kjennskap til arbeidsfunksjoner og arbeidsoppgaver som kan brukes i forhold til egne elever. Yrkespraksisen oppleves som nødvendig for å få innsikt og innblikk i fagene, og den gir relevant kompetanse for å arbeide som veileder i bedrift og yrkesfaglærer i skole. Erfaringene fra yrkespraksis kan ikke

erstattes på noen som helst måte verken av skole eller gjennom teori. Praksisperiodene er hva du selv gjør dem til, med økt bevissthet i forhold til formålet. Dette handler blant annet om valg av bedrifter. Studenter foreslår en kartlegging av individuelt behov for yrkespraksis. Noen etterspør en tydeligere beskrivelse av hva de skal gjøre i yrkespraksisen. Praksisperiodene er hva du selv gjør dem til, og det er viktig med økt bevissthet i forhold til formålet, noe som blant annet handler om valg av bedrifter. Studenter foreslår en kartlegging av individuelle behov for yrkespraksis. Noen etterspør en tydeligere beskrivelse av hva de skal gjøre i yrkespraksisen.

Veiledning

Studentene på alle tre studieår svarer, flere i samme setning, at de fikk god veiledning av flinke veiledere og hadde en god praksisopplevelse. Andre opplever det annerledes. De opplever at de fikk lite oppfølging og lite tilbakemelding, veilederen var lite tilgjengelig, uforberedt, tafatt eller hadde dårlig kompetanse. Noen svarer at utbytte av yrkespraksis er veldig avhengig av veilederne mens andre sier at yrkespraksis var lærerik selv om ikke veiledningen alltid var like god. En student sier at praksisperiodene blir i stor grad hva man selv gjør dem til som student. Med økt bevissthet på hva som er formålet med praksisen så kan man sørge for å velge steder og veiledere som har nødvendig kompetanse og engasjement for få en god praksisgjennomføring. En student uttaler at veiledere trolig synes det er vanskelig å gi veiledning og kanskje ikke helt skjønner hvorfor de skal lære studenter med fagbakgrunn noe.

Sammenhenger mellom studiets ulike komponenter

Studenter fra første studieår sier at yrkespraksis skaper større forståelse for fagene det undervises i og at yrkespraksis knytter teori og praksis bedre sammen samtidig som at studentene sier at de opplever at det er lettere å legge opp undervisning når man har praksiserfaringer. Det påpekes videre at yrkespraksis er viktig for å knytter kontakter og bygge nettverk. Kjennskap til arbeidsfunksjoner og oppgaver er svært nyttig i forhold til egne elever. Større innsikt i fagene oppleves å være til god hjelp i undervisningen i Prosjekt til fordypning, i veilederrollen på Vg1 og i rådgiverrollen om yrkesvalg.

De lukkede spørsmålene viser at det på 1. studieår er en sterk sammenheng mellom studentenes opplevelse av relevans i yrkespraksis ($,69^{**}$), god veiledningen i yrkespraksis ($,60^{**}$) og studentenes opplevelse av å være fornøyd med yrkespraksis. Det er også en sammenheng mellom studentenes opplevelse av relevant skolepraksis og hvorvidt studentene er fornøyd med yrkespraksis ($,15^*$). Studentenes opplevelse av relevant undervisningen i ulike fag har ikke signifikante sammenhenger med fornøydhet i yrkespraksis i 1. studieår. To år senere, ved slutten av tredje studieår, er studentenes opplevelse av relevans i yrkespraksis ($,82^{**}$), god veiledningen i yrkespraksis ($,83^{**}$) og opplevelse av å være fornøyd med yrkespraksis forsterket. Det samme gjelder sammenheng mellom relevant skolepraksis og studentenes fornøydhet med yrkespraksis ($,54^*$). Studentenes opplevelse av relevans i undervisningen i de ulike fagene i studiet har i tredje studieår fått positive signifikante sammenhenger, både i yrkesfaget ($,21^{**}$) og i profesjonsfaget ($,36^{**}$). Nedenfor presenteres en korrelasjonsmatrise (Tabell 1) som underbygger en del av utsagnene til studentene på de åpne spørsmålene.

Tabell 1: Korrelasjoner 1. og 3 studieår mellom studentenes fornøydhhet med yrkespraksis, veiledning i yrkespraksis og opplevelse av relevans i studiets ulike komponenter

	1	2	3	4	5	6
1 Fornøyd med yrkespraksis	1					
2 Relevant yrkespraksis	.69**/.82**	1				
3 Fornøyd veiledning yrkespraksis	.60**/.83**	.51**/.66**	1			
4 Relevant skolepraksis	.15*/.54*	.25**/.61**	.21**/.49**	1		
5 Relevant undervisning yrkesfag	.11/.21*	.31**/.31**	.23**/.17	.20**/.27**	1	
6 Relevant undervisning profesjonsfag	.08/.36**	.16*/.39**	.17*/.32*	.40**/.53**	.32**/.40**	1

Merknad. * $p < .05$. ** $p < .01$. $n = 210/n = 111$

I multivariat dataanalyse, hvor man kontrollerer for effekten av de ulike forklaringsvariablene som inngår i analysen, er det opplevelsen av relevant yrkespraksis og god veiledning som i stor grad forklarer hvor fornøyd studentene er med sin yrkespraksis i studiet (83 %) (Tabell 2). En sammenligning av gjennomsnitt (t-test) for hvor fornøyd studentene er med sin yrkespraksis i første og tredje studieår viser ikke signifikante forskjeller ($M = 4,72$ 1. studieår, $M = 4,95$ 3. studieår), men sammenhengene med de andre komponenter i studiet er blitt sterkere, og studentene er mer fornøyde når studiet går mot slutten.

Tabell 2: Fornøyd med yrkespraksis

	beta	t-verdi	sign
Relevant yrkespraksis	,50	8,50	,00
Fornøyd veiledning yrkespraksis	,49	8,72	,00
Relevant skolepraksis	-,01	-,22	,83
Relevant undervisning yrkesfaget	-,06	-1,30	,20
Relevant undervisning profesjonsfaget	,08	1,56	,12

R square= ,83

Diskusjon

Vi ser for oss at diskusjonen vil handle om: 1) læringsutbytte av yrkespraksis og studentenes progresjon i sine beskrivelser av læring fra 1. til 3. studieår, og hvilken betydning 2) studentenes opplevelser av relevans, 3) studentenes erfaringer og opplevelser av veiledning, 4) studentenes erfaringer av sammenheng mellom ulike komponenter i studiet, det vil si sammenhenger mellom yrkespraksis, skolepraksis, profesjonsfaget og yrkesfaget og 5) organisering av yrkespraksis, har for studentenes læring.

Konklusjon

Konklusjonen vil oppsummere funnene og gi noen innspill til veien videre slik at studien bidrar til å videreutvikle en helhetlig og integrert yrkesfaglærerutdanningen.

Referanser:

- Aamodt, P.O., Prøitz, T.S., Hovedhaugen, E. og Stensaker, B. (2007). *Læringsutbytte i høyere utdanning. En drøfting av definisjoner, utviklingstrekk og måleproblemer*. Vol 40/2007. Oslo: NIFU.
- Hiim, H. og Hippe, E. (2001). *Å utdanne profesjonelle yrkesutøvere*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Hiim, H. (2013). *Praksisbasert yrkesutdanning: hvordan utvikle relevant yrkesutdanning for elever og arbeidsliv?* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Illeris, K. (2012). *Læring*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2013). Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13. Lastet ned: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/rammeplanen/yrkesfaglaererutdanning.pdf> (04.04.16)
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Postholm M. B. og Jacobsen, D. I. (2013). *Læreren med forskerblick : innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Oslo: Høyskoleforlaget.
- Skagen, K. (2013). *I veiledningens landskap: innføring i veiledning og rådgivning* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Tveiten, S. (2006). *Veiledning- mer enn ord*. Oslo: Fagbokforlaget.